

ŽIVLJENJE JE TREBA POENOSTAVITI Z ENOSTAVNIMI IZUMI

Radovednež in pragmatik, ki stoodstotno zaupa v svoje izume, se ob provokaciji, da je že vse izumljeno, posmeje. »Kje pa! Ena največjih ugank za izumitelje je izpopolnitev enostavnih stvari. Enigma številka 1 je zobotrebec,« pravi Peter Florjančič. | Lovro Kastelic, foto: Zaklop

Bled ima skrajno spolitizirano občino, ki ne razume modernih političnih tokov in prijemov!« se rahlo razburi, medtem ko mi s hotelskega balkona, v trenutku kristalno jasnega razgleda, razlaga o zgodovini tega slovenskega bisera. »Ampak, gospod Florjančič, Bled je skoraj kičasto lep, dvomim, da lahko to izniči še takšna zbirokratiziranost,« želim nekako ubraniti naravno lepoto pred lokalnimi zdrahami. »Veste, turizem mora biti idejno-eksplozivni, poskrbeti mora, da turist

Slovenija lahko preživi le z novimi in lastnimi izdelki, ki bi morali vsebovati veliko ročnega dela in predvsem slovenski material.

ostane na enem kraju vsaj teden dni, ne pa tako, kot je že lep čas na Bledu, kamor se gostje 'pripeljejo in odpeljejo'. Naj vam postrežem z dejstvom: v knjigi najlepših petzvezdničnih letovišč ga med 5000 najlepšimi ne najdete! Pred drugo svetovno vojno pa so bili 'crème de la crème' le Bled, Monte Carlo in Opatija. In ko sem pred več kot 60 leti prvič prišel v Monte Carlo, je bil turistično manjši od Bleda! Ta ni nič bolj poseben od tisočerihi njemu podobnih letovišč, bolj posebnega ga lahko naredi edino drzna politika.«

Gospodu, ki je pravi Blejec, kot se rad pohvali, in že vse od rojstva spremlja vzpone in padce blejskega turizma, obenem pa ga prežemajo še neverjetne in izjemne izkušnje, je preprosto treba verjeti. »Stric Kenda je imel grad, grajsko kopel, Rog, Zlatorog, hotel Park; moja mama je imela hotel Evropo, vilo Avalo; stari oče, ki je bil še pod Avstro-Ogrsko 15 let župan, pa je imel hotela Triglav in Union; no, tudi teta Jeklerjeva je imela hotel Jelovico.« Da izhaja iz hotelirske družine, je več kot očitno in preden sva se odpravila »izumiteljstvu« naproti v njegovo delovno pisarno v osrčju hotela Kompas Bled, je še pripomnil, da je večino življenja preživel v hotelu.

To je seveda **Peter Florjančič**, rojen leta 1919, svetovno znani izumitelj, iznajditelj in uživač, kakršnih v Sloveniji še zlepa ne bo. Iskrirega in mladostnega duha, ki se kot Dalijevega Gala posmehuje smrti, je enciklopedija izumiteljstva. Steklenička za parfum, diaokvirčki, vžigalnik s sistemom za vžiganje ob strani, monomat – stroj za brizganje plastike, ki je zdaj razstavljen v znamenitem Tehniškem muzeju v Münchnu, več izumov za smučanje, izmed katerih omenimo sprednjo zobčasto oporo za smu-

čarske čevlje in zavite palice za smuk, ki se prilagajajo telesu (tudi nekaj teh izumov je še zdaj v davoškem muzeju zimskega športa). To je le nekaj njegovih pogruntavščin, ki so v določenem trenutku spremenile življenje množic. Peter Florjančič pa ne živi le za včeraj, temveč tudi za jutri, zato želi še vedno izumljati, spreminjati in izboljševati. Nasploh je velik kritik gospodarstva v Sloveniji in med pogovorom se zazdi, da je še eden izmed genijev, ki mu bo domovina postavila spomenik šele, ko ga ne bo več.

»Zdaj sem izumil patent, zaradi katerega je prišla celo nemška televizija.«

In kaj naj bi bil ta patent?

(Za hip se obrne in predstavi lepo oblikovan kos lesa v obliki nekakšnega zajčka.) Vidite? Iz enega samega kosa lesa!

Bo to pomoč pri obujanju čevljev?

Še več! To je pripomoček tako za obujanje kot tudi sezuvanje. (Vstane in pokaže, kako deluje.) Tako čevljev sezujete, vidite, tako ga pa obujete.

Kaj ste študirali?

Sem tekstilni tehnik.

Zagotovo morate imeti odlične tehnične sposobnosti, da si že toliko let in tako uspešno izmišljujete stalno nove izume.

To pa zagotovo! Razmišljati in prebedeti sem moral ogromno noči.

Koliko patentov ste doslej ustvarili?

Uh, vsaj 400 sem jih patentiral, a jih pravzaprav moral vreči v koš, saj jih nisem mogel prodati. Uspelo jih je namreč le deset odstotkov! Zadnjega sem ustvaril za lesno industrijo in naj bi omogočil 200 novih delovnih mest.

Kje ga bodo izdelovali? Na Bledu?

V Sloveniji in tujini. Bled ni pokazal pravega zanimanja. Zdi se, da Lip Bled raje odpušča, kot zaposluje. Ko bi le vedeli, da je najboljša surovina za izume prav naravni bioles.

Preden začnete izumljati, verjetno preverite trg, ali je takšen izdelek sploh smiseln.

Pri vseh inovacijah je to skorajda najpomembnejše. To naj bi bila dolžnost slehernega izumitelja: poiskati tržno nišo, domačo surovino in ugotoviti, kaj človek sploh potrebuje. Petindvajset let sem denimo kot zunanji sodelavec delal za Melitto. Melitta Bentz je med štirimi največjimi izumitelji. Pred 80 leti je izumila filter za kavo, izum iz enega papirčka. Zdaj Melitta Group KG pridela milijarde na leto! In že takrat se je lahko njeno podjetje pohvalilo z inštitutom, ki se je ukvarjalo samo z raziskovanjem trga.

Kakšno je vaše mnenje o slovenskem gospodarstvu?

Slovensko gospodarstvo je na nepravi poti. Zdi se, da noče razumeti, da cena (tudi našim) delavcem narekuje Azija. Slovenija lahko preživi le z novimi in lastnimi izdelki, ki bi morali vsebovati veliko ročnega dela in predvsem slovenski material. V pohištve-

ni industriji je treba namreč še ogromno narediti.

Ali pri nas dovolj spremljajo zakonitosti trga?

Vse, kar je bistveno, je skrito v treh besedah: vizija, fantazija, ideja! Zdi se mi, da je pri nas vse preveč osredotočeno v teoretiziranje, še zlasti ko se vanj vključi politika. Potem je kmalu vsega konec. Preveč se izgovarjajo na recesijo! Poglejte Gorenje, ki ga že prehitevajo Azijci s prav tako kakovostnimi, če ne boljšimi izdelki, ki pa so povrh vsega še veliko cenejši. Podjetju namreč ne more uspeti s hladilnikom, denimo, ki nima nobene dodane vrednosti. V Sloveniji pa se zanesljivo tudi premalo vloga v razvoj.

(Začne brskati po bližnji omari.) Poglejte! V roki držim vsaj 20 priporočenih pisem, ki sem jih poslal na ustrezná ministrstva. S samimi nasveti, ki pa so očitno naleteli na gluha ušesa, saj nisem prejel še nikakršnega odziva.

Princ Rainer je bil v Monte Carlu popolno nasprotje. Ko sem njegovi tajnici dejal, da imam nekaj novega, me je že naslednji dan poklical in dejal, kje se dobiva. Prišel je s kolesom, nič kaj kraljevo, takoj je bil za. Bil je navdušen nad izumi. Okoli sebe je zbral same zanesenjake, tako da nam ni preostalo nič drugega kot – delati!

Ampak to še ni vse. Ko naredite patent, morate znati vse natančno razložiti, do najmanjše podrobnosti, izdelati pa morate seveda tudi celotno finančno konstrukcijo.

Kako pomembna je predstavitev izdelka?

Predstavitve je izjemno pomembna. Še posebno zapleteno je trženje novih izdelkov.

Mora biti dober in uspešen inovator tudi lastnik igrskega talenta?

Če sva v igri za pridobitev finančnih sredstev jaz in vi, obenem pa predstavljava identičen izdelek, bom zagotovo zmagal jaz, če ne obvladate retoričnih prijemov in vsaj malo igralstva.

Marsikateri izumitelj razmišlja približno tako: narisal in razložil bom svoj izum, ga poslal določenemu podjetju in denar, s katerim bom odšel na Havaje, je moj. Vendar pa še zdaleč ni tako. Če izdelek ni kakovostno predstavljen, se lahko izumitelj obriše pod nosom za Havaje.

Preden grem na predstavitev, se namreč pripravljam teden dni. Za zadnji izdelek (za obuvanje in sezuvanje, op. p.) sem se na primer pripravljajal za nastop pred podjetjem, ki ima 60.000 trgovin. Le kako ga bom ponudil? Preprosto, k meni je prišel Deutsche Welle, posneli smo film, tega pa sem potem nemudoma – kot referenco – poslal na podjetje. No, zdaj moram dobiti osebo v podjetju, ki bo referenco pregledala in »požegnala« (privedla do pogodbe). Kako pristopim? Grem do tajnice, ki je ključna za pridobivanje vsakršnih podatkov. Zanima me vse: ali njen nadrejeni igra golf, ali smuča, ali ima kakšno domačo žival, kakšen avtomobil vozi, ali je ženskar ... Skratka, treba je dobiti kakršno koli informacijo, ki mi bo kasneje pomagala pri ključnem razgovoru. Kljub svoji starosti se še vedno izjemno natančno pripravljam vsaj teden dni.

Brez zaupanja v izdelek zagotovo ne gre.

To pa zagotovo. Če nisem stoo odstotno prepričan o izumu, ga vržem stran. V svoj izdelek morate popolnoma zaupati – to je izjemno pomemben nasvet. V Sloveniji se marsikdaj zdi, da je izdelek, ki je sicer že na prodajnih policah, pravzaprav samemu sebi namen.

Ampak pri izumiteljstvu je treba tudi tvegati in – seveda – (po)iskati srečo.

(Prime razpršilec, svoj najznamenitejši izum.) Ta izum je star 62 let. Tu piše, vidite, Florilham (po začetnicah priimkov Florjančiča in egiptovskega paša Ilhamija Huseina, op. p.). Ilhami je bil povezan z družino egiptovskega kralja Faruka in me je finančno podpiral pri tem izumu. To je bila sreča. Razpršilec za parfume je sestavljen iz 18 delov. Narediti sem ga moral čim manjšega, da so ga lahko dame, ki so prej prenašale velike in nerodne steklenice, diskretno nosile v svojih torbicah.

Koliko časa ste potrebovali za izum, ki je zagotovo olajšal življenje marsikateri?

Približno tri leta. Projekta ne bi zmoget nikoli dokončati, če ne bi bilo tega enkratnega mecená.

Malo se razgledam po sobi in zagledam vodni fitness, za katerega ste leta 2006 prejeli veliko nagrado in zlato medaljo sejma IENA v Nürnbergu, leta 2007 pa tudi priznanje Gospodarske zbornice Slovenije.

S to inovacijo bomo najbolj zdravo, brez vsakršnih tablet in »kaviarjev v ksiht«, zdravili težave s hrbtenico. Nemčija daje ogromno denarja za takšne težave, s tem izumom ga bo šlo odslej zanesljivo precej manj.

Pri 88 letih

Bil sem idejni vodja projekta. Najprej sem narisal na grobo (Pokaže skico; Petru Florjančiču vid že precej peša, vidi pravzaprav le še skrajno levo in skrajno desno, v sredini pa je tema, ki jo tako sovraži. Njegova skica je zato za laika dokaj nejasen skupek močnih črt, ki jih očitno riše z debelim črnim flomastrom.), potem pa sem vse skupaj pojasnil.

Koliko je pri nas inovatorjev?

Točnega podatka ne vem, je pa res, da jih je k meni prišlo že ogromno. Eden je prišel z inovacijo podvodne puške. Imel je tudi odlično predstavitev. Odšel je v Ženevo, prej pa sem mu svetoval: »Da ja ne bi šli s kakšnim fičkom na razgovor. Vzemite si raje taksi, bodite odlično oblečeni, na predvečer pa pojdite v hotel s petimi zvezdicami, saj vas bodo že prej vprašali, kje vas dobijo, kam bi šli na večerjo.« No, zdaj ima denarja, kolikor hočete.

Vaš prvi izum je bil preprost: kako ujeti ščuko tako, da bi ostala sveža čez noč. In ravno ta je pravzaprav razodel izumiteljsko enigmo, po kateri mora biti pravi izumitelj predvsem radoveden in pragmatičen.

Inovator mora vseskozi opazovati okolico. Bil sem najmlajši tekstilni mojster, imel sem delavnico na Bledu. Sam sem ustvaril tkalni stroj, statve, ki so bile narejene tako, da je lahko na njih tkal celo invalid. Tudi zaradi tega stroja so me Nemci pustili pri miru, sicer bi bil namreč vpoklican v nemško vojsko.

Do kdaj ste potem zdržali na medvojnem Bledu?

Do 1943. Tistega leta sem v glavi prenesel statve v Švico, kjer je tamkajšnji vojaški oddelek iskal delo za invalide, ki jih je Nemčija pošiljala na rehabilitacijo v Švico. Spoznal sem hrvaškega Juda in ta mi je dejal: »Gospod Peter, bil sem direktor zavarovalni-

Foto: Aleš Beno

Peter Florjančič je patentiral okoli 400 izumov, najbolj ponosen pa je na parfumski pršilec, zaradi katerega lahko vse ženske nosijo parfume v torbicah.

ške agencije Feniksa, kjer sem prodajal zrak in prazne obljube. Ko imam kaj, česar se lahko oprimem, to pozlatim!» Bil je neverjeten, med drugim se je na moje statve naučil delati izjemno hitro.

On pa vas je tudi ogromno naučil. Bil naj bi mojster predstavitev.

Res sem se ogromno naučil od njega, vendar tedaj še nisem povsem natančno vedel, za kaj sploh gre v življenju. Ko sva preštevala najin prvi pridobljeni denar, sem ga jaz dobil tretjino, on pa preostali dve.

Očitno je do končnega uspeha nadvse pomembna tudi čim bolj razvejena socialna mreža.

Tako je! Imeti morate čim več različnih poznanstev in zvez. In če zna biti človek še dovolj družaben, sklene kmalu še nova poznanstva. Ta so bila zame še posebno pomembna v Monte Carlu, in ko enkrat vstopite v ta krog, se vam nenadoma začno kot domine odpirati številna vrata.

Ali ste si že od nekdaj želeli imeti veliko denarja ali je bila vaša prva ljubezen vendarle izumiteljstvo?

Veliko bolj vesel sem bil, ko sem na primer v Parizu videl svoj razpršilec (izum), kot pa sem bil vesel vsega ugodja, ki je prišlo zaradi prisluženega denarja.

Ali bi lahko vse to, kar ste ustvarili večinomoma v tujini, ustvarili tudi doma, v Sloveniji?

To bi bilo preprosto nemogoče.

Ali je bilo lažje izumljati v 50. in 60. letih prejšnjega stoletja? Ali ni že vse izumljeno?

Ne, ne, še ogromno je treba narediti, ampak zdaj v povsem drugih panogah. Kot pravim, življenje je treba poenostaviti z enostavnimi izumi. Samo zazrite se v eno mizo, pogledjte, kaj je na njej, analizirajte in ugotovili boste, da izumom še ni videti konca. Za Melitto, na primer, smo delali zobotrebec, ki je za izumitelje še vedno uganka. Doslej je bilo narejenih že 12.000 patentov, a ga še do danes nismo do popolnosti razvili. Tedaj smo za razvoj zobotrebca porabili 500.000 mark, ki so bili pravzaprav vrženi skozi okno.

Eden vaših največjih uspehov je bil zagotovo tudi razvoj diaokvirčkov.

No, v bistvu je bil to predvsem Mundov uspeh, ki je tedaj v izum vložil dva milijona mark, jaz pa sem mu patent prodal za 250.000 mark. Sprva sem menil, da sem morda zahteval previsoko ceno, a ko sem ga kasneje vprašal, ali bi dobil nemara tudi 500.000, če bi si jih zaželel, je Mund na moje začudenje pritrdil: »Tudi toliko bi plačal!« S tem denarjem sem kupil dva apartmaja v Garmischu ...

Zelo pomembno je, da od inovatorjev kdo odkupi zamisel. Razen če ima vmes prste sreča. Kot na primer pred sto leti, ko si je Američan naredil limonado, jo z leseno palčko še malo pomešal, a kaj, ko je kozarec z njo potem pozabil na balkonu. Čez noč je zamrznila, zjutraj je potegnil palčko in kaj je dobil?

Lučko!

Seveda! Pozneje je patentiral sladoled lučko, kakršno poznamo še zdaj. Dejal je, da je bila to tolikšna sreča, da mu ni bilo treba več delati. Neka mrzla noč ga je obogatila.

Vi pa ste menda precej denarja zapravili ...

»Zabil« sem ga za druge stvari. Nisem bil ravno najpametnejši. Shranjen imam denimo bančni izpisek, na katerem piše 1,8 milijona mark. Madonca, kupil sem sedem hiš in vse zapravil!

Pa saj vam menda ni žal?

Ah, kje pa, oh, Marija, še premalo sem ga zapravil!

Kako pa ste se izogibali davkom?

Veste kaj, bil sem tudi velik izumitelj pri takšnih prevarah. Imel sem 100.000 frankov, davkarija pa pred vrati. Od kod vam toliko denarja? Dejal sem jim, da bi se rad s šefom pogovoril na štiri oči. Dejal sem mu, da ima moja žena bogataša za prijatelja. In je odšel! Vidite, tudi to je izum.

(nekaj sekund kasneje) Kljub temu sem še vedno plačal ogromno davka.

Če hoče človek ustvariti kaj uspešnega, mora biti predvsem discipliniran. Marsikdo vas ima za strastnega človeka, playboya, žurerja, le malokdo pa ve, koliko je bilo tudi odrekanja.

Tri leta sem delal in tri leta nisem šel nikamor, niti na počitnice. Da ne bo pomote, jaz z velikim veseljem delam, z velikim veseljem mislim in delam le to, o čemer sem stoodstotno prepričan.

Izum buttler je bil razvit od ideje do proizvodnega izdelka v samo enem tednu ...

(V tem hipu se zdrzne in nekoliko preusmeri tok pogovora; medtem ko ponovno brska po svojih skicah, zavrti telefonsko številko in pokliče Ivana.)

O, Ivan! Kako si, gre?

Ali dobro kaže?

Potentakem smo jutri že »fertik«!

Perfektno! To je najhitrejši izum na svetu! V enem samem tednu! Še sam ne verjamem, da smo ga res tako hitro izpeljali!

No, živijo, Ivan, se vidimo!

(V očeh se mu je zaiskrilo. Bil je zadovoljen.)

V samo enem tednu ... Saj ne morem verjeti! Iz enega kosa lesa, 60 × 80, izžagate končno obliko in dobite povsem nov – nor – izum. Iz ene deščice lesa, brez vsakršnega odpadka, bo že čez nekaj dni registriran patent, ki ga bo vsak potreboval. Sestavili pa ga boste lahko sami. (To je patent za oblačenje in slačenje; narejen v desetih minutah, sestavljen v desetih sekundah, op. p.)

Ali lahko izdate, koliko ljudi je sodelovalo pri tem izumu?

Samo dva! Eden je moj prijatelj, ki zdaj, ko nimam več tako izostrenega vida, bere moje misli in predvsem verjame v stvari, ki jih delava. Samo in edino s takšnimi ljudmi lahko človek dela. Je moja desna roka in ga lahko pokličem kadar koli, tudi ponoči. ■

Lovro Kastelic, 29 let, je pisec, ki se je po letu in pol urednikovanja pri brezplačnem tedniku Dobro jutro vrnil med novinarje.
